

Jak zmieniła się Warszawa? O dworcu dawniej i dziś

WIEDZA W PIGUŁCE

Pomysłodawcą budowy Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej był hr. Henryk Łubieński, wiceprezes Banku Polskiego. Kolej miała pomóc w rozwoju produkcji zakładów przemysłowych Zagłębia. Początkowo rozważano trakcję konną, ale zdecydowano się na parowozy. Pierwszy oficjalny przejazd linią odbył się 14 czerwca 1845 roku. Obejmował odcinek od Warszawy do Grodziska Mazowieckiego. Do granicy Królestwa Polskiego, w Maczkach, po raz pierwszy pociąg dojechał w 1848 roku. Aby dojechać do Wiednia, należało się przesiąść cztery razy.

Kolej od początku cieszyła się dużym zainteresowaniem publiczności. Można było podróżować w wagonach czterech klas. Pierwsza oferowała komfortowo wyposażone przedziały dla kilku osób. W drugiej w jednym przedziale mieściło się więcej osób. W trzeciej podróżni siadali na drewnianych ławach w wagonie bez przedziałów. Wybierając podróż czwartą klasą, pasażerowie musieli usiąść na podłodze. Siłę pociągową zapewniały parowozy produkcji angielskiej i niemieckiej, początkowo opalane drewnem, a później już węglem.

W Warszawie pociągi ruszały z Dworca Wiedeńskiego. Dworzec został zaprojektowany przez Henryka Marconiego i wybudowany w latach 1844–45. Stanął wzdłuż Alei Jerozolimskich. Był to bardzo długi, 162-metrowy budynek. Rozciągał się od ul. Marszałkowskiej do wylotu ul. Poznańskiej. Na obu końcach dworca stały wieże. Z głównym korpusem były połączone odcinkami murów. Mówiono, że architekt ukształtował dworzec na podobieństwo dwóch lokomotyw szczepionych tyłami z centralnym tendrem, czyli wagonem do przewożenia opału i wody do kotła. Jednocześnie środkowy korpus dworca wyraźnie nawiązywał do wczesnorenansowych pałaców rodem z Florencji czy Rzymu. W budynku znajdowała się hala kasowa, bagażownia, biura zarządu oraz salon dla VIP-ów. Podróżni mogli także skorzystać z poczekalni, restauracji i bufetów – w zależności od klasy biletu, który posiadali.

Ze względu na rosnący ruch pociągowy dworzec wymagał rozbudowy. Najpierw dostawiono do istniejącego korpusu parterowe pawilony. Następnie wybudowano nowe dworce: Przyjazdowy, zwany później Głównym, Odjazdowy i właściwy Dworzec Główny. Po uruchomieniu Dworca Głównego – w latach trzydziestych – częściowo rozebrano Dworzec Wiedeński. W czasie II wojny światowej w Dworzec uderzyły bomby, w wyniku czego został całkowicie wyburzony.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Uczestnicy i uczestniczki poznają historię Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej. Będą porównywać architekturę dawnego i współczesnego warszawskiego dworca. Zobaczą też na mapie, gdzie znajdowały się oba dworce i napiszą pocztówkę z symbolem Warszawy.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- próbują tworzyć opowieści na podstawie zdjęcia, dopowiadają przedstawioną historię;

- wiedzą, w jaki sposób zdjęcie/rysunek ilustruje informacje;
- wiedzą, gdzie znajduje się dworzec w Warszawie i gdzie znajdował się w XX wieku oraz potrafią opisać architekturę obu miejsc;
- znają symbole związane z Warszawą;
- pracują metodą dramy, rozwijając wyobraźnię.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 10 min
 Forma: drama
 Pomoce: np. bilety kolejowe, czapka konduktora, walizka

Lekcję rozpocznij od kilku scenek dramatycznych. Poproś, aby dzieci wyobraziły sobie, że są na dworcu. Kolejne, wybierane osoby powinny odegrać scenki, np. kupowanie biletu, pytanie o peron, pytanie konduktora o wagon, przywitanie innych pasażerów w przedziale, poproszenie o włożenie bagażu na miejsce itp. Aby ułatwić dzieciom zadanie, możesz przynieść na lekcję rekwizyty. Podpowiadaj i koryguj ewentualne błędy.

2.

Czas: 5 min
 Forma: rozmowa
 Pomoce: **Zdjęcia współczesnego dworca w Warszawie**

Pokaż **zdjęcia współczesnego dworca w Warszawie**. Dzieci opisują wygląd dworca, używając takich sformułowań jak np.: duży budynek, dach na filarach, nowoczesne perony, oświetlenie, rozkład jazdy wyświetlany elektronicznie itp. Celem ćwiczenia jest wzbogacenie zasobu leksykalnego; osoba prowadząca pomaga, podpowiadając i zadając dodatkowe pytania.

3.

Czas: 10 min
 Forma: wizualizacja
 Pomoce: **Zdjęcia Dworca Wiedeńskiego w Warszawie**, mapa Warszawy.

Opowiedz o tym, jak powstała Kolej Warszawsko-Wiedeńska w XIX w. („Wiedza w pigułce”). Pokaż **zdjęcia** i mapę Warszawy (dzieci powinny dostrzec różnice w umiejscowieniu dworca dawniej i dziś – podaj ulice, przybliż lokalizację dworców). Dzieci mogą również opisywać różnice architektoniczne między dawnym dworcem a dzisiejszym. Zapytaj, z czym kojarzy im się dawny budynek dworca i współczesny (ćwiczenie rozwijające wyobraźnię).

4.

Czas: 15 min
Forma: praca indywidualna
Pomoce: **Karta pracy "Pocztówka z dworcem"**, kredki, mazaki, ołówki.

Rozdaj dzieciom wydrukowane zdjęcia Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (format pocztówki) – **karta pracy "Pocztówka z dworcem"** i poproś, aby napisały kartki do rodziny, przyjaciół, kolegów lub koleżanek z pozdrowieniami z Warszawy (młodsze dzieci mogą narysować na odwrocie jakiś symbol Warszawy, np. herb, samą Syrenkę, obiekt, który im się z tym miastem kojarzy).

5.

Czas: 5 min
Forma: wystawa
Pomoce:

Razem z dziećmi przygotuj wystawę przygotowanych przez nie pocztówek. Powieście kartki w widocznym miejscu. Zaproś wszystkie dzieci do obejrzenia wystawy.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć ich uczestnicy i uczestniczki:

- potrafią opowiadać historię na podstawie zdjęcia?
- wiedzą, czym była Kolej Warszawsko-Wiedeńska?
- opisują współczesny dworzec w Warszawie i wskazują jego lokalizację?
- znają symbole Warszawy?

Opcje dodatkowe

Jeśli masz więcej czasu, możesz pokazać dzieciom zdjęcia przedstawiające ludzi w XIX wieku, ich stroje, modę itp. Możesz wykorzystać wirtualne wystawy [Piękna niewiasta. Moda kobieca w polskich czasopismach XIX-wiecznych ze zbiorów BUW](#) oraz [Fashionable, dandys, elegant Moda męska w XIX i na początku XX wieku w czasopismach ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie](#)

MATERIAŁY

- Zdjęcia współczesnego dworca w Warszawie
- Zdjęcia Dworca Wiedeńskiego w Warszawie
- Karta pracy "Pocztówka z dworcem"

ZADANIE DLA UCZNIA

Ciekawszą wersją ćwiczenia nr 4 jest wykonanie go na komputerach. W tym celu poproś, aby dzieci przygotowały w domu kartki/pocztówki z pozdrowieniami w dostępnym im programie graficznym.

Zadanie 1.

Oznacz zdania jako prawdę lub fałsz.

- Kolej Warszawsko-Wiedeńska uruchomiona została w XIX wieku. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Fałsz]
- Kolej od początku nie cieszyła się popularnością. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
- Podróżni mieli dwie klasy do wyboru. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
- W niektórych wagonach były drewniane ławki. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Fałsz]
- Pociągi były ciągnięte przez konie. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
- Dworzec w Warszawie przypominał dwie lokomotywy. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Fałsz]

CZYTELNIA

- miesięcznik „Stolica”, nr 6/2015 – wydanie specjalne, w całości poświęcone kolei Warszawsko-Wiedeńskiej

Tekst: Jarosław Zieliński, scenariusz: Małgorzata Bazan, konsultacja merytoryczna: Jarosław Zieliński. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/jak-zmienila-sie-warszawa-o-dworcu-dawniej-i-dzis/>.

Publikację finansuje m. st. Warszawa

Podstawa programowa:

Edukacja polonistyczna, I poziom edukacyjny

Treści nauczania

Obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia;
uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym, także inspirowane literaturą;
dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych;
zna formy użytkowe: życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki, potrafi z nich korzystać
rozumie umowne znaczenie rekwizytu i umie posłużyć się nim w odgrywanej scenie

Edukacja społeczna, I poziom edukacyjny

Treści nauczania

odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdomównym; nie krzywdzi słabszych i pomaga potrzebującym;